

здоров'я. Це означає, що немає людини, яка могла б зберігати своє психічне здоров'я в будь-яких соціальних ролях або ситуаціях; обмеженість підходу соціокультурними нормами суспільства або соціальної групи; функціональне розуміння психічного здоров'я не має на увазі повну відсутність симптомів психічного розладу, а лише констатує, що така симптоматика, якщо вона є, не викликає соціальної або поведінкової дисфункції.

Будьте завжди в гарному настрої. Посмішка, сміх це також показники здоров'я, стабільності, успіху в житті. З ними легше подолати неприємності.

Варавіна Ю.В.

канд. ек. наук, доц. Антоценкова В.В.

*Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка*

ОЦІНКА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТУРИЗМУ В СВІТІ

Країни з природними цінностями явно мають конкурентну перевагу в залученні туристів. В оцінці індексу конкурентоспроможності подорожей і туризму (Travel & Tourism Competitiveness Report) входять ряд заходів щодо привабливості, включаючи кількість об'єктів природної світової спадщини ЮНЕСКО, показник якості природного середовища, який визначає красу його ландшафту, багатство фауни в країні, оцінку загального обсягу відомих видів тварин та відсоток національних заповідних територій, що відповідає масштабам національних парків та заповідників.

Індустрія подорожей та туризму (Т&Т) відіграє життєво важливу роль у світовій економіці та функціонуванні територіальних громад. У 2018 році галузь допомогла створити 10,4% світового ВВП і подібну частку зайнятості, і показала величезну стійкість протягом останнього десятиліття. Основою цього розширення та відносної стійкості є постійне зростання середнього класу в Азії та інших частинах світу. У найближче десятиліття, як очікується, внесок галузі у ВВП зросте майже на 50%. На фоні цього розширення, державним та місцевим органам влади, лідерам галузі та іншим зацікавленим сторонам доведеться приділяти пильнішу увагу конкурентоспроможності Т&Т, щоб охопити цей зростаючий ринок. Хоча урядовим та діловим суб'єктам потрібно буде розглянути, які важелі конкурентоспроможності вони можуть активувати, щоб зберегти або завоювати частку ринку, особливу увагу слід приділити підтримці туристичної інфраструктури, послуг та активів. У міру збільшення кількості ділових та туристичних подорожей у всьому світі, необхідно покращувати конкурентоспроможність поряд із ретельним плануванням управління туризмом. Результати дослідження Travel & Tourism Competitiveness Index 2019 служать інструментом для тих, хто розробляє політику підприємств сфери туризму та інших зацікавлених сторін для розуміння необхідних дій, що забезпечать зростання цього важливого сектору.

Європа та Євразія залишаються найбільш конкурентоспроможним регіоном у сфері Т&Т. Регіон формують шість із 10 країн з найкращою економікою в світі, що і вплинуло на формування високих балів. Країни цього регіону мають одні з найкращих культурних ресурсів у світі та розвинену інфраструктуру, особливо наземну, портову та туристичну інфраструктуру. Регіон також має найкраще у світі сприятливе середовище та пріоритети в галузі Т&Т. Хоча Західна, Південна та Північна Європа залишаються конкурентним ядром регіону, Балкани, Східна Європа та Євразія продемонстрували найвище зростання ТТСІ.

Азіатсько-Тихоокеанський регіон є другим за конкурентоспроможністю регіоном з точки зору Т&Т. Японія (4-е місце) лідирує в регіоні за загальним рейтингом, тоді як Бангладеш (120-е) має найбільші зростання показників індексу. Регіон може похвалитися найкращим поєднанням природних та культурних ресурсів, включаючи найвищі регіональні показники для субіндексу «Культурні ресурси» та «Ділові подорожі». Азіатсько-Тихоокеанський регіон має найбільш розвинену світову інфраструктуру повітряного транспорту і інвестує в свою наземну, портову та туристичну інфраструктуру. Східно-Азіатсько-Тихоокеанський субрегіон залишається на сьогоднішній день найбільш конкурентоспроможним субрегіоном в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні.

Америка – третій регіон з найвищим рейтингом у ТТСІ (Travel & Tourism Competitiveness Index), причому Сполучені Штати утримують свої позиції як найбільша економічно-потужна країна в регіоні, а Болівія (з 99-го по 90-е) демонструє найбільше зростання. Країни Америки часто покладаються на свої природні багатства для формування туризму, але часто мають нижчі оцінки за рівнем безпеки. Зокрема, регіон має найнижчі середні бали за функціонуванням ділового середовища та безпеки, причому останні здебільшого пов'язані з рівнем злочинності в окремих країнах регіону.

Близький Схід та Північна Африка займають серед регіонів світу четверте місце в рейтингу. Об'єднані Арабські Емірати (33-е місце) є єдиною регіональною економікою, яка потрапила в топ-25 туристичних раїн, тоді як Єгипет (65-е місце) є країною з найбільшим зростанням рейтингу. Більш розвинені країни цього регіону мають високі оцінки за стан охорони довкілля та стан інфраструктури, тоді як Північна Африка має вищі рейтинги в оцінці природних та культурних ресурсів. Загалом, регіон є дуже конкурентоспроможним за ціною, але має проблеми з безпекою, що в першу чергу пов'язано з рівнем тероризму та міжнародним відчуженням.

Африка на південь від Сахари випереджає загальносвітові показники зростання туристичних надходжень та туристичних потоків, а острівна держава Маврикій (54-е місце) перевершила за показниками 2019 року Південно-Африканську Республіку (61-е місце) і стала найкращою країною за темпами зростання туризму у регіоні. Через історично нижчий рівень економічного розвитку регіон продовжує стикатися з труднощами у сфері охорони здоров'я,

загальному рівні розвитку інфраструктури та організації культурних та ділових поїздок.

Отже, Індекс конкурентоспроможності подорожей та туризму 2019 року (Travel & Tourism Competitiveness Index 2019) оцінює конкурентоспроможність сфери туризму 140 економік у чотирьох субіндексах: сприятливе середовище; політика туризму та умови; інфраструктура; природні та культурні ресурси. ТТСІ розроблений для відображення та вимірювання різноманітності факторів, що впливають на здатність країни конкурувати на світовому рівні у сфері організації подорожей та туризму. Кожен із 14 показників, що складають індекс, якщо вирішити питання відповідної політики та достатніх інвестицій, може призвести до зростання конкурентоспроможності та ефективності сфери туризму. У меншій мірі досліджується взаємозалежність показників та їх спільний вплив на довгострокову стійкість галузі. Результати Travel & Tourism Competitiveness Report 2019 дають можливість детальніше дослідити це. Дані свідчать про необхідність цілісного системного підходу до стратегії організації туризму, щоб справді успішно конкурувати у світових рейтингах.

Винник А.І.

канд. іст. наук, доц. Гончарова О. С.

Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди

АКТИВІЗАЦІЯ КРИМСЬКО-ТАТАРСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО РУХУ (КІНЕЦЬ 1980-Х – ПОЧАТОК 1990-Х РОКІВ)

Національно-державне відродження поліетнічної України на зламі 1980-х – 1990-х рр. супроводжувалось новими явищами у розвитку етнонаціональних меншин республіки, суттєвими змінами як у тактичних цілях, так і у стратегічному відношенні. Особливо це стосувалося кримськотатарського національного руху.

Новообрана в 1989 р. Верховна Рада СРСР та створена на нових засадах союзна Рада Міністрів, а також українські законодавчі органи прийняли ряд постанов стосовно долі кримськотатарського народу. Серед них такі як: Декларація Верховної Ради СРСР «Про визнання незаконними і злочинними репресивних актів проти народів, підданих насильницькому переселенню і забезпеченню їх прав» (14 листопада 1989 р.), постанова Верховної Ради СРСР «Про висновки і пропозиції з проблем радянських німців та кримськотатарського народу» (28 листопада 1989 р.), висновки та пропозиції Комісії з проблем кримськотатарського народу (листопад 1989 р.), постанова Ради Міністрів СРСР «Про утворення Державної комісії з проблем кримськотатарського народу» (29 січня 1990 р.), постанова Ради Міністрів «Про першочергові заходи по вирішенню питань, пов'язаних з поверненням кримських татар в Кримську область» (1 липня 1990 р.), постанова Ради Національностей Верховної Ради СРСР «Про хід здійснення першочергових